

Tilburg University

Noot bij: Beroepscommissie RSJ (2007-02-28)

Kooijmans, T.

Publication date:
2007

[Link to publication in Tilburg University Research Portal](#)

Citation for published version (APA):

Kooijmans, T., (2007). *Noot bij: Beroepscommissie RSJ (2007-02-28)*, No. 26, Feb 28, 2007. (Sancties; Vol. 4, No. p. 246-249).

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

5. De klacht die ten grondslag lag aan de hier besproken uitspraak behelsde onder meer dat klager door het tekort aan daglicht, in combinatie met de slechte ventilatie, lichamelijke en geestelijke klachten zou hebben gekregen. Nu valt dergelijke detentieschade zonder een goede medische onderbouwing lastig te bewijzen, maar een directeur kan dergelijke klachten maar beter wel serieus nemen. Hij is immers verantwoordelijke voor leven en welzijn van de aan zijn zorg toevertrouwde gedetineerden. Volgens vaste jurisprudentie van het EHRM behelst artikel 2 van het verdrag een positieve verplichting om te waken voor een goede gezondheid van gevangenen en dat vereist een proactief optreden waar het de detentieomstandigheden betreft.

Nu eens zien of de Inspectie sanctietoepassing bij het eerstvolgende bezoek aan het Bredase huis van bewaring controleert wat de directeur aan de ramen gedaan heeft.

Gerard de Jonge

26 Penitentiair programma. Deelname aan penitentiair programma is ook mogelijk in het kader van de tenuitvoerlegging van vervangende hechtenis in verband met het niet deelnemen aan een taakstraf; Penitentiare beginselenwet, art. 1 aanhef en onder s en art. 4; Penitentiare maatregel, art. 7 en 9 (Beroepscommissie 28 februari 2007, nr. 06/3255/GB; Balkema, Fleers, Meijeringh, Maes, secr)

Post alia.

De inhoud van de bestreden beslissing

De selectiefunctionaris heeft klagers verzoek tot overplaatsing naar een zeer beperkt beveiligde inrichting (z.b.b.i.) met aansluitend deelname aan een penitentiair programma (p.p.) afgewezen.

De feiten

Klager is sedert 29 september 2006 gedetineerd. Hij verbleef in het huis van bewaring Tilburg. Op 23 mei 2006 is hij geplaatst in de beperkt beveiligde inrichting Maashegge te Overloon, waar een regime van algehele gemeenschap geldt.

Klager ondergaat een gevangenisstraf van zes maanden met aftrek. De tenuitvoerlegging van deze straf is aangevangen op 29 september 2006 en eindigt op 28 maart 2007. Aansluitend dient hij vervangende hechtenis voor de duur van 56 dagen te ondergaan.

De standpunten

Door klager is het beroep tegen de afwijzing van het verzoek tot plaatsing in een z.b.b.i. met aansluitende deelname aan een p.p. als volgt toegelicht.

Klager is van mening dat de omstandigheid dat hij een vervangende hechtenis moet ondergaan, niet in de weg mag staan aan deelname aan een p.p. Gedetineerden die op grond van een bevel tot tenuitvoerlegging van een voorwaardelijke gevangenisstraf (t.u.l.) in detentie verblijven, mogen immers wel doorfaseren. Klager is van mening dat een detentie naar aanleiding van het niet uitvoeren van een taakstraf moet worden gezien als detentie naar aanleiding van een t.u.l.

De selectiefunctionaris heeft de afwijzing van genoemd verzoek als volgt toegelicht.

Klager werd door de b.b.i. Maashegge voorgesteld voor doorplaatsing naar een z.b.b.i. voorafgaand aan plaatsing in een p.p. Klager komt, gelet op de duur van de aan hem opgelegde detentie, op 13 april 2007 in aanmerking voor plaatsing in een basis p.p. Omdat klager op dat moment enkel nog gedetineerd is inzake een taakstrafvervangende hechtenis, komt klager volgens de selectiefunctionaris niet in aanmerking voor deelname aan een p.p. Het karakter van die vrijheidsbeneming verenigt zich daar niet mee. Klager heeft immers de gelegenheid gehad om de hem opgelegde straf te ondergaan buiten een

penitentiare inrichting door het verrichten van een werkstraf. Een en ander maakt dat klager enkel in aanmerking komt voor doorplaatsing naar een z.b.b.i. (vanaf 3 maart 2007).

De beoordeling

In artikel 4 van de Pbw en de artikelen 7 en 9 van de Penitentiare maatregel (Pm) zijn de voorwaarden van het p.p. opgenomen waaraan het programma en de gedetineerde moeten voldoen.

In het kader van de detentiefasering kan klager in beginsel vanaf 13 april 2007 in aanmerking [komen] voor deelname aan een p.p.

Artikel 4, eerste lid, van de Pbw bepaalt dat een p.p. een samenstel van activiteiten is, waaraan wordt deelgenomen door personen ter verdere tenuitvoerlegging van de aan hen opgelegde vrijheidsstraf of voorlopige hechtenis. In artikel 1, aanhef en onder s, van de Pbw is bepaald dat onder vrijheidsstraf moet worden verstaan: gevangenisstraf, (vervangende) hechtenis, militaire detentie en (vervangende) jeugddetentie. Klager ondergaat thans een straf van (vervangende) hechtenis, hem opgelegd in verband met het niet deelnemen aan een eerder opgelegde taakstraf. De wet sluit het toepassen van een p.p. in het geval van tenuitvoerlegging van vervangende hechtenis, [ook indien] die plaatsvindt wegens het niet deelnemen aan een taakstraf, niet uit.

De bestreden beslissing zal daarom worden vernietigd en aan de selectiefunctionaris zal worden opgedragen een nieuwe beslissing te nemen met inachtneming van deze uitspraak binnen een termijn van twee weken na ontvangst daarvan.

De beroepscommissie acht geen termen aanwezig voor het toekennen van een tegemoetkoming, nu de rechtsgevolgen van de bestreden beslissing ongedaan zijn te maken.

De uitspraak

De beroepscommissie verklaart het beroep gegrond en vernietigt de bestreden beslissing en draagt de selectiefunctionaris op een nieuwe beslissing te nemen met inachtneming van haar uitspraak, binnen een termijn van twee weken na ontvangst daarvan.

Zij kent klager geen tegemoetkoming toe.

NOOT

Kunnen personen die vervangende hechtenis ondergaan ook deelnemen aan een penitentiair programma? Die vraag staat in de hierboven afgedrukte uitspraak centraal en wordt bevestigend beantwoord, zowel door de klager als door de beroepscommissie. Waar de klager tot zijn standpunt komt aan de hand van een argument dat in de kern een analogische redenering inhoudt ten opzichte van de regeling van de tenuitvoerlegging van de voorwaardelijke vrijheidsstraf, valt de beroepscommissie (terecht) niet terug op een dergelijke kunstgreep. Zij heeft eenvoudigweg de wettelijke regeling aan haar zijde. Een penitentiair programma, aldus artikel 4, eerste lid, Pbw, is een samenstel van activiteiten waaraan wordt deelgenomen door personen ter verdere tenuitvoerlegging van de aan hen opgelegde vrijheidsstraf of voorlopige hechtenis in aansluiting op hun verblijf in een inrichting. Omdat blijkt artikel 1 sub s Pbw onder vrijheidsstraf ook de vervangende hechtenis wordt begrepen –en niet nader wordt onderscheiden naar de aanleiding voor de toepassing van vervangende hechtenis– komt ook degene die vervangende hechtenis ondergaat, in aanmerking voor deelname aan het penitentiair programma.

Toch ziet de beroepscommissie min of meer terloops onder ogen dat die situatie zich ook voordoet indien de vervangende hechtenis wordt toegepast wegens het niet deelnemen aan een taakstraf. Daarmee respondeert de beroepscommissie op het door de selectiefunctionaris inge-

nomen standpunt dat het karakter van de (in casu toegepaste) vervangende hechtenis zich niet verdraagt met deelname aan een penitentiaal programma, omdat de klager de gelegenheid heeft gehad om de hem opgelegde straf te ondergaan buiten een penitentiaire inrichting door het verrichten van een werkstraf. Als gezegd, toont de beroepscommissie zich voor dat argument niet ongevoelig. In dat argument lijkt de opvatting besloten te liggen dat deelname aan een penitentiaal programma in de kern overeenstemt met het uitvoeren van een taakstraf. De inhoud van het penitentiaal programma is naar haar wettelijke regeling evenwel ruimer. Volgens artikel 5 Penitentiaire maatregel zijn de activiteiten in een penitentiaal programma gericht op het aanleren van bepaalde sociale vaardigheden, het vergroten van de kans op arbeid na invrijheidstelling, het bieden van onderwijs, het bieden van bijzondere zorg aan de deelnemer zoals verslavingszorg of geestelijke gezondheidszorg, of geven zij op andere wijze invulling aan de voorbereiding van de terugkeer in de maatschappij. Daarover wordt in de memorie van toelichting op het (toenmalige) wetsvoorstel-Pbw opgemerkt dat het penitentiaal programma een veelheid van activiteiten kan omvatten, waarbij te denken valt aan arbeidsprojecten, vorming en onderwijs en combinaties daarvan. De kern van de tenuitvoerlegging van de vrijheidsbeneming door middel van een penitentiaal programma is de verplichting van de justitiabele die zich daartoe bereid heeft verklaard gedurende een vooraf vastgestelde periode aan bepaalde activiteiten deel te nemen (*Kamerstukken II* 1994/95, 24 263, nr. 3, p. 15). In artikel 5, tweede lid, Erkenningsregeling penitentiaal programma 2004 (*Stcrt.* 2004, 234, p. 11; zie daarover J.P.S. Fiselier, 'Penitentiaire inrichtingen in soort en maat', in: E.R. Muller & P.C. Vegter (red.), *Detentie: Gevangen in Nederland*, Alphen aan den Rijn: Kluwer 2005, p. 167-201, i.h.b. p. 185-186) wordt dit enigszins nader uitgewerkt: een penitentiaal programma bevat een samenstel van activiteiten dat zo

evenwichtig mogelijk is gespreid over de hierna genoemde onderdelen, per week minimaal 26 uur omvat en ten minste is opgebouwd uit a) arbeidstoeleiding zoals werk, het verkrijgen van een vakdiploma en gewenning aan het arbeidsproces; en/of b) stimuleren van de zelfredzaamheid zoals sociale vaardigheden, budgettering, woonbegeleiding, alfabetisering en vergroten van zelfdiscipline; en/of c) behandeling van een psychische stoornis of verslavingsproblematiek. In de beleidsnota *Sancties in perspectief* (Den Haag: *Schu* 2000, p. 16) merkt de minister van Justitie op dat, gelet op het karakter van het penitentiaal programma, waarbij de deelnemer verplicht deelneemt aan tevoren voor hem vastgestelde activiteiten en hij overigens niet in een penitentiaire inrichting verblijft, deze executiemodaliteit vaak wordt vergeleken met de taakstraf. Ook bij de taakstraf neemt de veroordeelde deel aan tevoren voor hem vastgestelde activiteiten en verblijft hij voor het overige thuis. Toch gaat de vergelijking niet helemaal op, aldus de bewindsman, nu een penitentiaal programma minimaal 26 uur per week activiteiten omvat en een taakstraf een door de rechter bepaald aantal uren. Bovendien is aan een penitentiaal programma stelselmatig elektronisch toezicht verbonden. Voorts wijst de minister op het verschil in de wijze waarop de duur wordt berekend: bij een taakstraf wordt in uren gerekend, bij het penitentiaal programma in dagen. Eén dag penitentiaal programma staat gelijk aan één dag verblijf in een penitentiaire inrichting, en omvat gemiddeld 5,2 uur (26 uur: 5 dagen) activiteiten. Twee uur taakstraf staat gelijk aan maximaal één dag detentie (art. 22d, derde lid, Sr). Een en ander overziend komt de minister tot de conclusie dat het penitentiaal programma "een duidelijk zwaardere sanctie" is dan de taakstraf.

Hoewel de uiteenlopende houding van de klager ten aanzien van enerzijds de hem opgelegde werkstraf en anderzijds de door hem geambieerde deelname aan het penitentiaal programma bij de selectiefunctie (in concreto) begrijpelijk

kerwijs verbazing zal hebben opgeroepen, kan de dienovereenkomstige beslissing van de selectiefunctionaris tegen de achtergrond van de hiervoor weergegeven (abstracte) wettelijke regeling in de ogen van de beroepscommissie terecht geen genade vinden. Eerst na wijziging van de wet zou een dergelijke beslissing mogelijk zijn.

T. Kooijmans

27 Verlenging terbeschikkingstelling. Longstay-plaatsing; EVRM, art. 5 (Hof Arnhem, kamer als bedoeld in art. 67 RO, 5 maart 2007, TBS 2006/263, Verheugt, Stikkelbroeck, Lensing, Schudel, Hermsen)

Post alia.

De overwegingen

(...)

Het pleidooi van de raadsman geeft het hof aanleiding tot de navolgende overwegingen:

1. In hoger beroep is van de kant van de verdediging een aantal bezwaren naar voren gebracht tegen de plaatsing van terbeschikkinggestelden op een longstay-afdeling. De stellingen van de raadsman komen op het volgende neer. Als de beslissing tot longstay-plaatsing van de terbeschikkinggestelde na verwerping van het beroep door de beroepscommissie van de Raad voor Strafrechtstoepassing en Jeugdbescherming definitief is, is in beginsel sprake van een levenslange vrijheidsbeneming. Betrokkene heeft de longstay-status verkregen, er vindt dan geen behandeling meer plaats en dit heeft als gevolg dat het delictgevaar niet meer kan verminderen. Hierdoor is onvermijdelijk dat de terbeschikkingstelling –gegeven het onverminderde delictgevaar– telkens met twee jaar moet worden verlengd, zodat feitelijk sprake is van een levenslange vrijheidsbeneming. Een en ander is in strijd met het legaliteitsbeginsel, het stelsel van de wetgeving betref-

fende de oplegging en de verlenging van de terbeschikkingstelling en met artikel 5 EVRM.

2. Bij de beoordeling van deze stellingen stelt het hof het volgende voorop:

- a. Plaatsing op een longstay-afdeling is niet in de wet geregeld.
- b. Het hof kan de stellingen van de raadsman alleen beoordelen binnen het beoordelingskader van de rechter die –voor zover in dit verband van belang– dient te beslissen of de terbeschikkingstelling verlengd dient te worden, omdat de veiligheid van anderen, dan wel de algemene veiligheid van personen die verlenging eist (artikel 38d, tweede lid, in verbinding met artikel 38c, tweede lid, van het Wetboek van Strafrecht (Sr)).
- c. Uit artikel 5 van het Europees verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden (EVRM) en de daarop gebaseerde jurisprudentie leidt het hof af dat een vrijheidsbeneming na oplegging van de maatregel van terbeschikkingstelling die geen enkel perspectief biedt op een mogelijk einde daarvan in strijd kan komen met de strekking van dat artikel (vergelijk EHRM 11 april 2006 (Leger)).

3. Voor de beoordeling van de stellingen van de raadsman is om te beginnen van belang welk karakter de longstay-plaatsing van een terbeschikkinggestelde heeft in het licht van de wetgeving inzake de terbeschikkingstelling. Daarbij constateert het hof dat de wetgever –ondanks het systeem van rechterlijke verlengingen– niet de mogelijkheid heeft uitgesloten dat een terbeschikkingstelling in feite een zeer lange duur kan hebben.

Tijdens de parlementaire behandeling van het wetsvoorstel dat heeft geleid tot de wet van 19 november 1986, *Stb.* 587 is gesproken over het stellen van een maximum aan de duur van de terbeschikkingstelling. In de memorie van antwoord (1980/81, 19 322, nrs. 5-7) wordt daarover opgemerkt: